

KIRJALLINEN VASTALAUSE LIITETTÄVÄKSI PORVOON-SIPOON
KALATALOUSALUEEN YLIMÄÄRÄISEN YLEISKOKOUKSEN 30.11.2021 PÖYTÄKIRJAAN

Yleistä

Vesialueen omistusoikeus kattaa kalastusoikeuden ja kalastusoikeus nauttii perustuslain takaamaa omaisuuden suojaa. Kalastusoikeudella ymmärretään suojattua valtaa harjoittaa kalastusta määrättyllä vesialueella. Kalastusoikeuteen on katsottu kuuluvan myös oikeuden vesialueen kalakannan taloudelliseen hyväksikäyttöön ja oikeuden järjestää vesialueen käyttö ja hoito.

Kalatalousalue on julkisoikeudellinen yhdistys (osa kalatalouden organisaatiota), jonka jäseniä ovat alueen kalastusoikeuden haltijat sekä valtakunnalliset kalastusalan järjestöt (5 kpl). Yleiskokouksessa käytettävissä olevalla äänimäärällä mitattuna kalatalousalue on vesialueen omistajien edustaja, jonka tulisi ajaa ensisijaisesti vesialueen omistajien etuja, ei jonkun muun tahon etua.

Kalatalousalueen toimielimen (hallitus, toiminnanjohtaja ja yleiskokous) jäsenen ja toimihenkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä silloin, kun he hoitaessaan julkista hallintotehtävää käyttävät julkista valtaa. Käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotuksen laatiminen on kalatalousalueen lakisääteinen julkinen hallintotehtävä. ELY-keskuksen hyväksymisen jälkeen käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotuksesta tulee sitova asiakirja, jota kalastusoikeuden haltijoiden on pakko noudattaa, ja järjestää kalastus käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisesti. ELY-keskus valvoo hyväksytyä käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpanoa.

Käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotus on lakia ja asetusta alemman asteinen säädös. Jos laadittu käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotus on ristiriidassa lainsäädännön kanssa, tällaista ehdotusta ei tulisi edes laatia, saatikka vahvistaa (kalatalousalue) tai hyväksyä (ELY-keskus). ELY-keskus ei voi vedota siihen, että hyväksyttäväksi lähetetty käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotus olisi vesialueiden omistajien tahdon ilmaus, mitä se ei ole! Käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotus on Luonnonvarakeskuksen tekemän mallin sekä Kalatalouden Keskusliiton toimihenkilöiden että ELY-keskuksen kalatalousviranomaisten neuvonnan ja ohjeiden mukaisesti laadittu asiakirja.

Vastustamme käyttö- ja hoitosuunnitelman hyväksymistä seuraavista syistä;

Porvoon-Sipoon kalatalousalue käsitteli ylimääräisessä yleiskokouksessaan 30.11.2021 käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotusta. Yleiskokous hyväksyi ehdotuksen muutoksitta.

Katsomme, että hyväksytty (pitäisi olla vahvistettu) käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotus on alla olevissa kohdissa 1 - 6 tarkemmin selostetuilta osin puutteellisesti valmisteltu ja sitä ei olisi tullut hyväksyä.

1. Käyttö- ja hoitosuunnitelman voimassaoloaika

Käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotuksen voimassaoloajaksi on kirjattu sivun 7 johdantokappaleeseen 10 vuotta, mikä on kalastuslain 38 §:ssä säädetty voimassaoloajan enimmäismäärä.

Koska ELY-keskuksen hyväksymä käyttö- ja hoitosuunnitelma on kalatalousaluetta ja kalastusoikeuden haltijoita sitova asiakirja (KalL 40 §), on ajattelematonta sitoa osakaskuntien kädet 10 vuodeksi asiakirjaan, joka on ensimmäinen uuden kalastuslain mukaisesti tehty käyttö- ja hoitosuunnitelma.

Esitimme lausunnossa 1.11.2021 käyttö- ja hoitosuunnitelman voimassaoloajaksi 5 vuotta (2022 – 2026). Viisi vuotta voisi olla sopiva voimassaoloaika ensimmäisen suunnitelman toimivuuden testaamiseksi.

2. 2.2.2. Osatavoitteet

Kalakannat

Osatavoite 2: *”Osakaskuntien ja muiden omistajayksiköiden järjestäytyminen ja vesialueiden yhdistäminen isompiin kokonaisuuksiin aloitetaan suunnittelukauden aikana. Toteutumista mitataan ensisijaisesti järjestäytyneiden osakaskuntien pinta-alan kehittymisellä ja kuinka myydyt kalastusluvut tuottavat. Tavoitteena on, että kyseiset alueet osoittavat kasvavaa trendiä/suuntausta.”*

Käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotukseen ei voida asettaa osatavoitteita siitä, miten osakaskuntien tulee käyttää omaisuuttaan. Edellä mainitulla osatavoitteella loukataan sekä yhteisluvelakia että perustuslaillista omaisuuden suojaa.

Yhteisluvelain 15 §:n mukaisesti osakaskunnat päättävät itse vähintään kaksi kolmannelta äänten enemmistöllä yhteisten alueiden yhdistämisestä tai kiinteistöön kuuluvan alueen liittämistä yhteiseen alueeseen. Yhdistymisestä päättäminen on omistamisen ydinaluetta. Yhteisten alueiden yhdistäminen on Maanmittauslaitoksen tekemä maksullinen kiinteistötoimitus.

Kalastus

Osatavoite 6. *”Kaupallisen kalastuksen houkuttelevuus ja toimintaedellytykset paranevat. Toteutumista mitataan (tilastoruudun 54) kalastajamäärien ja saaliiden perusteella. Tavoitteena on, että alueella toimisi jatkossa noin 15 päätoimista (I-ryhmän) kaupallista kalastajaa, mikä edellyttäisi usean uuden päätoimisen kalastajan saamista alueelle suunnittelukauden aikana korvaamaan kalastajien poistumaa. Myös aktiivisten II-ryhmän kalastajien määrän osalta tavoitteena on vähintäänkin suunnittelukauden alun taso eli parikymmentä kalastajaa. Saaliiden osalta tavoitteena on tärkeimpien rannikkolajien vuotuisen saalistason nostaminen viime vuosien tasoa korkeammalle. Lisäksi tavoitteena on se, että vajaasti hyödynnettyjen lajien, kuten särkikalojen ja kuoreen, kalastus vakiintuu osaksi alueen kaupallista kalastusta.”*

Kalatalousalueen lakissääteisiin tehtäviin (KalL 24 §) ei kuulu kaupallisen kalastuksen houkuttelevuuden ja toimintaedellytysten parantaminen. Tämä tehtävä kuuluu valtion kalatalousviranomaisille.

Vesialueiden omistajia ei voida sitouttaa omaisuuttaan koskien ammattikalastajien määrien lisäämiseen. Tulee myös ottaa huomioon perustuslaillinen elinkeinovapaus (PeL 18 §). Ketään ei voi pakottaa ammattikalastajaksi.

Ehdotus loukkaa perustuslaillista omaisuuden suojaa (PeL 15 §).

Osatavoite 7. ”Alue säilyy ja kehittyy kiinnostavana vapaa-ajankalastuksen kohteena. Vapaa-ajankalastus ja opastointi tuottavat myös lupatuloja vesialueiden omistajille ja kalavesien hoitoon.”

Käyttö- ja hoitosuunnitelmassa ei tule ottaa kantaa siihen, miten osakaskuntien tulisi käyttää viehekalastusrasituksesta saatavat omistajakorvaukset. Osakaskunnat päättävät kokouksissaan omistajakorvausten käytöstä. Varojen käyttämisestä päättäminen on omistamisen ydinaluetta.

Ehdotus loukkaa perustuslaillista omaisuuden suojaa (PeL 15 §).

3. 2.3.2. Kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvat alueet ja niillä käytettävät pyydykset

Kalastuslain yhtenä tavoitteena on ammattikalastajien toimintaedellytysten parantaminen. Tämä käy ilmi hallituksen esityksestä 192/2014 s. 17: ”Tavoitteeseen pyritään muun muassa määrittelemällä kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvat alueet, joita koskevia kalastuslupia ja kalastusoikeuksien vuokrasopimuksia kalavesien omistajat sitoutuisivat tekemään alueen kaupallisten kalastajien kanssa.”

Kalastuslain 36 §:ssä säädetään käyttö- ja hoitosuunnitelman laatimisesta. Käyttö- ja hoitosuunnitelman on sisällettävä 2. momentin 7) kalataloudellisesti merkittävien alueiden sekä kaupalliseen kalastukseen ja kalastusmatkailutarkoitukseen hyvin soveltuvien alueiden määrittäminen.

Ongelmana on se, että kalastuslaissa ei ole täsmällisesti ja tarkkarajaisesti määritetty niistä ominaisuuksista, joita edellä mainituilla alueilla tulisi olla.

Käyttö- ja hoitosuunnitelmaan sisällytettävistä seikoista voidaan säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (KalL 36.3 §). Tällaista asetusta ei ole säädetty.

Vesialueiden omistajat eivät ole erikseen antaneet suostumustaan vesialueidensa määrittämiseksi kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuviksi alueiksi.

Jotta ELY-keskus voi myöntää kaupalliselle kalastajalle alueellisen luvan kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen kalastusoikeuden haltijan vesialueella ilman kalastusoikeuden haltijan suostumusta, neljän ehdon tulee toteutua. Näistä ensimmäinen

ehto on se, että vesialue on käyttö- ja hoitosuunnitelmassa määritetty kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvaksi (KalL 13 §).

Perusoikeuksien yleisissä rajoitusedellytyksissä on mainittu perusoikeuksien rajoittamista koskevia vaatimuksia: rajoituksista tulee säätää lailla täsmällisesti ja tarkkarajaisesti ja niiden tulee olla suhteellisia. Rajoitussäätelyn tulee olla paitsi hyväksyttävää, myös painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa. Tässä tapauksessa vesialueen omistajien omistusoikeuden suojaa loukataan suosimalla muita yksityisoikeudellisia tahoja, kuten kaupallisia kalastajia.

Kalastusoikeuden haltijan omaisuuden käyttöä rajoitetaan samassa suhteessa kuin oikeutta luvan nojalla myönnetään kaupallisen kalastajan käyttöön. Kysymyksessä on aina omaisuuden arvokkain osa, sillä kaupallinen kalastus kohdistuu aina kalalajeihin, joilla on suuri taloudellinen merkitys, ei vähempiarvoisiin kalalajeihin (nk. roskakalat).

Perusoikeuden rajoitus on yleensä sallittu vain, jos tavoite ei ole saavutettavissa perusoikeuteen vähemmän puuttuvien keinoin. Kun normaalitapauksessa omaisuuden käyttöä rajoitetaan yleisen tarpeen (esim. luonnonsuojelu, tiestöt, sähkölinjat jne.) vuoksi, tässä tapauksessa mennään pidemmälle ja merkittävä osa oikeudesta siirretään yksityiselle elinkeinonharjoittajalle.

Kun kalatalousviranomainen on myöntänyt kalastuslain 13 §:n mukaisen pakkoluvan, silloin omistajalle kuuluu täysi korvaus.

Ehdotus loukkaa perustuslaillista omaisuuden suojaa (PeL 15 §).

4. 3.5. Kalakantojen ja kalastuksen tavoitetilat ja osatavoitteet virtavesissä

Osatavoite 10. *”Selvitetään kohteet, joissa kalastus jokien rannoilta on mahdollista ja voidaanko kohteisiin ohjata kalastajia. Selvitetään mahdollisten kalastusta helpottavien rakenteiden tarpeellisuutta.”*

Käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotuksen osatavoitteena ei voi olla kalastuspaineen lisääminen yksityisomistuksessa oleville jokirannoille ja kalastusta helpottavien rakenteiden rakentaminen yksityisomisteiselle ranta-alueelle, jota todennäköisesti koskee ranta-asemakaava, yleiskaava tai maakuntakaava.

Ehdotus loukkaa perustuslaillista omaisuuden suojaa (PeL 15 §).

Osatavoite 12. *”Kannustetaan vesialueiden omistajia järjestäytymään tai siirtämään toiminta kalatalousalueelle, jotta kalastus koski- ja virta-alueilla, ravustus ja mahdolliset kunnostustoimenpiteet voidaan järjestää.”*

Ei ole yllätys, että kalatalousalue (kalatalouden organisaatio) kannustaa vesialueiden omistajia siirtämään tehtävänsä kalatalousalueelle. Kun käyttö- ja hoitosuunnitelma on hyväksytty, niin käytännössä kalatalousalueen varsinainen tehtävä on tehty. Kaikki muut

kalastuslain 24 §:ssä luetellut tehtävät ovat lähinnä seuranta, tiedottamista, järjestämistä ja keräämistä.

Mikäli vesialueiden omistajat siirtäisivät tehtävänsä kalatalousalueelle, niin silloin omistajat luovuttaisivat omaisuutensa hallinta- ja käyttöoikeuden kalatalousalueelle, jonka toimintaa ohjaa ja valvoo ELY-keskus (KaL 20 §). Näin menetellen valtion viranomaisen ohjaisi yksityisomaisuuden käyttöä.

Lakia ja asetusta alemman asteisessa säädöksessä (käyttö- ja hoitosuunnitelma) ei tulisi tehdä esityksiä tai kannustaa tekoihin, joiden seurausvaikutukset ovat piilossa.

Ehdotus loukkaa perustuslaillista omaisuuden suojaa (PeL 15 §)

5. 3.10 Kalakantojen ja kalastuksen tavoitetilat ja osatavoitteet järvillä

Osatavoite 21. *”Selvitetään maanomistajilta kohteet, joissa kalastus rannalta tai veneen laskeminen on mahdollista ja voidaanko kohteisiin ohjata kalastajia esimerkiksi tiedottamalla. Selvitetään myös mahdollisten kalastusta helpottavien rakenteiden tarpeellisuutta.”*

Käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotuksen osatavoitteena ei voi olla kalastuspaineen lisääminen yksityisomistuksessa oleville järvenrannoille ja kalastusta helpottavien rakenteiden rakentaminen yksityisomisteiselle ranta-alueelle, jota todennäköisesti koskea ranta-asemakaava, yleiskaava tai maakuntakaava.

Ehdotus loukkaa perustuslaillista omaisuuden suojaa (PeL 15 §).

Osatavoite 22. *”Kannustetaan vesialueiden omistajia järjestäytymään tai siirtämään toiminta kalatalousalueelle, jotta kalastus ja ravustus voidaan järjestää tai viedä kunnostushankkeita eteenpäin. Seuranta toteutetaan koko kalatalousalueen kattavasti.”*

Mikäli vesialueiden omistajat siirtäisivät tehtävänsä kalatalousalueelle, niin silloin omistajat luovuttaisivat omaisuutensa hallinta- ja käyttöoikeuden kalatalousalueelle, jonka toimintaa valvoo ELY-keskus (KaL 20 §). Näin menetellen valtion viranomaisen ohjaisi yksityisomaisuuden käyttöä.

Lakia ja asetusta alemman asteisessa säädöksessä (käyttö- ja hoitosuunnitelma) ei tulisi tehdä esityksiä tai kannustaa tekoihin, joiden seurausvaikutukset ovat piilossa.

Ehdotus loukkaa perustuslaillista omaisuuden suojaa (PeL 15 §).

6. 7. Ehdotus kalastonhoitomaksuina kerättävien varojen omistajakorvauksiin käytettävän osuuden jakamisesta

”Kalatalousalue keskustelee mahdollisimman monen vesialueen omistajan kanssa korvauksista luopumisesta kalatalousalueen käyttöön, jotta kalatalousalueella olisi resursseja jatkossakin tehokkaasti toteuttaa mm. kalastuksenvalvontaa ja kalavesien hoitoa.”

Hallituksen esityksen (192/2014) pykäläkohtaisiin perusteluihin Kalatalousalueiden tehtävät 24 §:ssä on kirjattu: ”Näistä julkista valtaa sisältäviä tehtäviä olisivat kalastuksen valvontatehtävät sekä viehekalastuksesta kertyneiden korvausvarojen jako vesialueen omistajille.”

Hallituksen esityksen kirjoittaja on halunnut erityisesti painottaa omistajakorvausten jaon merkitystä julkisen vallan käyttönä, koska omistajakovaukset ovat korvauksia vesialueiden omistajien omaisuuden käytöstä, joka nauttii perustuslaillista omaisuuden suojaa.

On vaikea ymmärtää, miksi käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotuksen laatija on ylipäätänsä tehnyt esityksen, jossa vesialueiden omistajien tulisi vapaaehtoisesti luovuttaa ainoa saamansa korvaus ulkopuolisten käyttämistä viehekalastusoikeuksista kalatalousalueelle, joka on osa kalataloushallintoa. Osakaskuntien tehtävänä ei ole rahoittaa kalatalousalueen toimintaa.

Ehdotus loukkaa perustuslaillista omaisuuden suojaa (PeL 15 §).

Porvoo, 30.11.2021

